

Vi reiser oss nå

Vi sier fra, men vi må ha flere med på laget.

TEKST

Nora Sveaass

Reidar Hjermann

PUBLISERT 1. april 2016

FLYKTNINGER

PSYKOLOG OG SOSIONOM Åsne Tveito sier i forrige utgave av Psykologtidsskriftet at vi må reise oss. Psykologforeningens menneskerettighetsutvalg (MRU) takker for en viktig oppfordring.

Det er som om noen har glemt at alt henger sammen med alt. At krigene der ute starter fordi noe har skjedd før. At mennesker jages på flukt fra konflikter som hele den globaliserte verden har et delansvar for. Vi har derfor et ansvar for å stille opp når de banker på døren vår og ber om hjelp. Det er de grunnleggende menneskerettighetene som står på spill. Og det er det grunnleggende menneskeverdet vi legger i potten.

«Vi er rystet over mangelen på kunnskap om menneskerettighetenes universelle gyldighet»

Hva skjer da, når den ansvarlige statsråden sier: «Alle som påstår at de ikke er bekymret, lyver»? Hun som kunne stått skulder ved skulder med oss og sagt «Yes, we can!», hun velger heller å si at dagens situasjon gjør henne bekymret for egne barns fremtid. Hun frarøver et helt folk både pågangsmot, kreativitet og lyst, og lager grobunn for selvoppnevnte borgerverngrupper som gjemmer sin påførte angst og redsel i mørke hettegensere. Vi som er psykologer, vet hva frykt gjør med mennesker. Og vi vet at verken fight, flight eller freeze er hensiktsmessige strategier når vi skal forene folkegrupper i et land.

Hørings svar

MRU har gitt innspill i høringsrunden om innstramming i utlendingslovgivningen, og vi tar sterk avstand fra det menneskesynet som formidles i en del av forslagene. Vi er

rystet over mangelen på kunnskap om menneskerettighetenes universelle gyldighet, og ønsker oss stemmer i departementet med gjennomslagskraft og kunnskap om grunnleggende psykologi. Vi sier følgende i vårt hørings svar om de fire forslagene departementet ønsker innspill på:

1. *Forslag om å redusere mulighetene for varig eller lengevarende opphold for flyktninger*

Mange av dem som kommer til oss, har vært utsatt for opplevelser som krever tid, trygghet og stabilitet og god helsehjelp for å ha mulighet til å bære sitt eget liv videre. Krig, overgrep og vold setter alltid spor.

Norge har som del av sine internasjonale forpliktelser, bl.a. under FNs torturkonvensjon art. 14, ansvar for å yte rehabilitering til personer utsatt for tortur og annen umenneskelig behandling eller straff. Det finnes ingen behandlingsmessige snarveier til dette. Og det forutsetter at en opplever trygghet, noe som betyr at en person må vite at en selv og familien kan bli i landet utover en kortvarig periode.

Mennesker har grunnleggende trygghet og behov for et rimelig godt tidsperspektiv i livet som forutsetninger for god funksjon. Et håp for fremtiden er hva en må ha for å ta fatt på nye kapitler i sitt liv.

2. *Forslag om midlertidig oppholdstillatelse for enslige mindreårige asylsøkere*

Dette er en ordning som gjør det svært mye vanskeligere å utvikle seg optimalt for unge mennesker som har vært utsatt for forhold som har truet deres livssituasjon. Det å leve på «lånt» tid vil gjøre at fokus i viktige ungdomsår blir bekymringen for hva som vil skje på 18-årsdagen, og mindre fokus på utdanning, muligheter og sikring av egen utvikling.

3. *Forslag om innstramming knyttet til familiegjenforening*

Vi vet fra alt arbeid med belastninger og kriser, forskningsmessig så vel som klinisk arbeid, at mennesker i utsatte og belastende situasjoner trenger å ha sine nærmeste rundt seg. Det er de sosiale støttende relasjonene som anses som mest påkrevet og ønskelig i slike situasjoner. Å kunne arbeide både med å gjenfinne familie og søke om gjenforening i nytt land vil være en viktig motivasjon for å finne seg til rette i det nye landet og bidra til å styrke psykisk helse.

4. *Forslag om å sette mennesker som søker om asyl, i lukkede mottak*

Dette strider mot de mest grunnleggende prinsipper for en rettsstat. Magna Carta, et dokument som i fjor feiret 900-årsjubileum, hadde som et hovedpunkt at mennesker ikke kunne frihetsberøves uten lov og dom. Det er et grunnleggende krav i ethvert rettssamfunn at frihetsberøvelse ikke kan skje uten at det er god grunn til dette basert i lov.

Det å søke om beskyttelse, altså asyl, er en grunnleggende menneskerettighet, og ikke noe man skal fengsles for. Et samfunn som gjør dette til sin politikk, har valgt å sette meget viktige rettsprinsipper til side. I tillegg til de rettslige sidene vil vi som psykologer si ifra om at en slik frihetsberøvelse kan være en trussel mot folks helse,

og for mange en retraumatisering eller fornyet erfaring med overgrep, og vil dermed kunne forverre en helsemessig situasjon som allerede er problematisk.

Plikt til å si fra

I tillegg til innspill til lovendringene har MRU også besøkt utlendingsinternatet på Trandum og kritisert den måten mennesker blir behandlet på der. I det som i praksis er et fengsel, sitter voksne og barn i påvente av uttransportering, med mangel på forsvarlig helsehjelp og sosiale tjenester.

Overalt hvor det bor mennesker i dette landet, er det også psykologer. Hver av oss har en særlig autoritet og plikt til å si fra når mennesker krenkes og lidelser påføres. Vi må reise oss, som Åsne Tveito skriver. Og vi må gjenta: Hvis ikke vi står på samme side som de hardt rammede, rammes vi alle til slutt.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 53, nummer 4, 2016, side 302-303

TEKST

Nora Sveaass, Menneskerettighetsutvalget i Norsk Psykologforening

Reidar Hjermann, PsykologBegge sitter i Psykologforeningens menneskerettighetsutvalg